



**КУЛЬТУРА
В КОНТЕКСТІ
ПРАКТИЧНИХ
ФОРМ БУТТЯ
ЛЮДИНИ**

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна музична академія України імені П. І.
Чайковського

КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ПРАКТИЧНИХ
ФОРМ БУТТЯ ЛЮДИНИ

Монографія

Відповідальний редактор
Доктор філософських наук, професор Бровко М. М.

Ніжин Видавець ПП Лисенко М.М.

2022

УДК 130.2
ББК 71.0я73
К90

**Рекомендовано до друку вченою радою Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського**

(протокол № 4 від 4 лютого 2022 року)

Відповідальний редактор

Доктор філософських наук, професор Бровко М. М.

Авторський колектив:

**Бровко М.М., Андрущенко Т.І., Андрущенко Т.В., Бабушка Л.Д.,
Бондарчук В.О., Федь В.А., Кривошея Т.О., Герчанівська П. Е.,
Гончарова О. М., Драпогуз В.П., Сапіга О. В., Скорик А.Я., Виткалов
С., Виткалов В., Власенко Ф. П., Левченюк Є. В., Федоренко М.О.,
Морозов А.Ю., Легенький І. Ю., Степурко В. І., Саракун Л.П., Ареф'єва
А. Ю., Легенький Ю. Г., Барна Н. В.**

Рецензенти:

**Трач Юлія Володимирівна, доктор культурології,
професор, Київський національний університет культури
і мистецтв;**

**Кляшторний Микола Данилович, кандидат
філософських наук, доцент, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка**

**К.90 Культура в контексті практичних форм буття людини:
монографія / Бровко М.М., Андрущенко Т.І., Андрущенко Т.В., Бабушка
Л.Д., Бондарчук В.О. та інші. / Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М.,
2022. 396 с.**

Монографія присвячена дослідженню широкого кола проблем, що є вкрай актуальними для сучасного українського суспільства, наукової громадськості. В монографії підіймаються складні логіко-методологічні проблеми культурології як науки, гострі питання сучасного інформаційного суспільства, соціальної пам'яті в контексті взаємозумовленості традицій і новітніх соціокультурних тенденцій, концептуалізації феномена фестивалі, перформативність та інсценування повсякденності в культурологічному вимірі, дослідженню сценічного простору як феномена культури, з'ясуванню мистецтва медіа у полі тенденцій сучасного соціокультурного простору в українському дискурсі та ряд інших.

Для викладачів суспільних та гуманітарних наук, наукових працівників, студентів та аспірантів гуманітарних вузів.

УДК 130.2

ПЕРЕДМОВА

Ціннісним аспектом сучасного соціокультурного простору є глибинне філософсько-методологічне осмислення конструктивних утворень, що віддзеркалюють динаміку культуротворчих процесів: від імперативів глобальних світобудовчих технологій до конкретних практичних форм буття людини в реаліях сьогодення. Практичні форми буття людини з найдавніших часів людського існування та формування культури, як необхідного хоч і штучного, фактично багато в чому протилежного природі континіуму, розвивались від найпростіших утворень до дедалі складніших універсальних субституцій, котрі мали своєю метою, надзавданням виникнення і удосконалення всеохоплюючої здатності як сприйняття світу, так і його практичного перетворення.

У цьому контексті одним із важливих необхідних напрямів руху теоретичної думки є інтенція на з'ясування парадигмальних параметрів понятійно-концептуального осягнення складного феномена, яким виступає культура в її змістовно-семантичній багатомірності. Одним із дослідницьких ракурсів цього напрямку виступає лінгвістичний розріз проблеми культури, що укорінений у глибинних інтелектуальних структурах історичного буття європейської традиції.

В сучасних умовах української дійсності актуалізується проблема культуротворчого буття людини, ключовим моментом якого виступає наслідування світоглядних традицій, що ґрунтується на креації суттєво нових культурних смислів, їх гуманістичного наповнення, особливо в контексті постмодерної перспективи. В найновіших науково-теоретичних пошуках культуротворче буття людини досліджується в розрізі пізнавально-ціннісного процесу як сприйняття, так і переосмислення людиною культурних традицій, що є важливим для ґрунтового осягнення українських реалій, життя людини в контексті часто непередбачених трансформацій.

В контексті культурних практик в сучасній українській дійсності важливе місце займає осмислення феномена сприйняття мистецтва в усіх його різновидах, мистецький процес як об'єкт філософської рефлексії, складовими компонентами якого є: митець – мистецький твір – реципієнт. В сучасних культурологічних дослідженнях аргументовано показано, що всі мистецькі предмети створюються за чітко визначеними природними та соціальними законами.

Важливим аспектом сучасної культури є необхідність концептуалізації феномена фестивації, як актуальної динамічної моделі сьогочасної святкової культури, що займає в реаліях сьогодення надзвичайно важливе місце.

Культурологічний аналіз мистецьких практик, як й інших культурних практик, так чи інакше виходить на з'ясування специфіки чуттєвої культури, що займає неймовірно важливе місце в культурно-історичній реконструкції присутній в таких науках як естетика, етика, психологія, мистецтвознавство, лінгвістика. В сучасній некласичній гуманітаристиці достатньо апробовані нові принципи та підходи сучасного дискурсу культурного сенсоріуму. Тут є

цікаві напрацювання і цей ракурс проблеми достатньо ґрунтовно досліджується в репрезентованому дослідженні.

В сучасній культурології значима роль належить вияву суттєвих закономірностей, що активно впливають на конструювання культурної ідентичності, в якій важливе місце займає пам'ять, як форма зв'язку часу з життєдіяльністю людської спільноти. Наукою встановлена дієва роль культурної взаємодії, що займає невід'ємну складову історичного процесу розвитку культурної ідентичності.

Культурне буття сучасної людини значною мірою позначено стрімким розвитком комп'ютерно-мережєвих, інформаційно-медійних та інших технологій. Значною мірою від їх розгортання залежить новітній етап культурно-практичного буття людини в сьогоденні. Можна зустріти і відповідні нові понятійні форми осмислення цього новітнього етапу як, наприклад, посткультура, постсучасність, постлюдський час, найважливішими характерними його ознаками є трансформація суб'єкта на об'єкт науково-технічної сфери.

Сучасна наука володіє потужними засобами впливу на людину в плані «удосконалення» її тілесної організації: тут і чіпи-імпланти, призначення яких розширити обсяги людської пам'яті, різноманітні медикаментозні засоби продовження життя людини, використання досягнень нейрології, і багато чого іншого. Водночас спостерігається такий парадокс, що з неймовірним подальшим розвитком засобів позитивного впливу на тілесні форми людини, все більше нівелюються традиційно людські цінності – добро, порядність, чесність, гідність, толерантність, скромність тощо. І водночас все більше домінують корисливо-егоїстичні категорії – нетерпимість, зухвалість, симуляція, гламур, консюмерізм тощо.

Все це не може не викликати стурбованість наукової громадськості, і відповідно існує потреба в теоретичних дослідженнях, спрямованих на пошук засобів культурно-практичного характеру, здатних якщо не зупинити названі негативні процеси, то принаймні хоча б розпізнати з наукової точки зору їх природу.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА		(Бровко М. М.)3
РОЗДІЛ І.	МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ЯК НАУКИ	(Бровко М. М.)5
РОЗДІЛ ІІ.	КУЛЬТУРОТВОЧЕ БУТТЯ ЛЮДИНИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	(Федь В. А.)22
РОЗДІЛ ІІІ.	РЕЦИПІЄНТ ЯК СКЛАДОВА МИСТЕЦЬКОГО ПРОЦЕСУ: ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ КУЛЬТУРИ	(Андрущенко Т. І., Андрущенко Т. В.)....33
РОЗДІЛ ІV.	КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНА ФЕСТИВАЦІЇ	(Бабушка Л. Д., Сапіга О.)51
РОЗДІЛ V.	НЕКЛАСИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЧУТТЄВОЇ КУЛЬТУРИ: НУДЬГА ТА ІНТЕРЕСНЕ	(Кривошея Т. О.).....68
РОЗДІЛ VІ.	ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.	(Герчанівська П. Е.).....86
РОЗДІЛ VІІ.	БІОГРАФІЗМ – МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ	(Бондарчук В.О.)....103
РОЗДІЛ VІІІ.	КУЛЬТУРОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ КОГНІТИВНИХ ФОРМ ОСВОЄННЯ СВІТУ	(Бровко М.М.)119

РОЗДІЛ ІХ.	ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ: НА ПЕРЕХРЕСТІ КУЛЬТУР І ТРАДИЦІЙ. (Драпогуз В.П.)126
РОЗДІЛ Х.	ФЕНОМЕН ЖІНОЧОГО МИСТЕЦТВА СКУЛЬПТОРКИ ПРОПЕРЦІЇ ДЕ РОССІ У РАНЬОМОДЕРНІЙ КУЛЬТУРІ БОЛОНЬЇ (Гончарова О. М.)143
РОЗДІЛ ХІ.	МИСТЕЦТВО МЕДІА У ПОЛІ ТЕНДЕНЦІЙ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ: УКРАЇНСЬКИЙ ДИСКУРС (Скорик А.Я.)182
РОЗДІЛ ХІІ.	МІСЦЕ І РОЛЬ МУЗИЧНОЇ ГАРМОНІЇ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ: АКсіОЛОГІЧНИЙ ВИМІР (Андрущенко Т.І., Андрущенко Т.В.)206
РОЗДІЛ ХІІІ.	ФЕСТИВАЛЬ ЯК ФОРМА ВИЯВЛЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ МИТЦЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД (Виткалов С., Виткалов В.)219
РОЗДІЛ ХІУ.	МОДЕРН І ЙОГО РІЗНОВИДИ (Федоренко М.О.)233
РОЗДІЛ ХУ.	ПЕРФОРМАТИВНІСТЬ ТА ІНСЦЕНУВАННЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД (Бабушка Л. Д.)241
РОЗДІЛ ХУІ.	ТОТАЛІТАРИЗМ І ЗАХІДНА КУЛЬТУРА (Морозов А.Ю.)261

РОЗДІЛ ХІІ.	ПОСТКУЛЬТУРА В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА (Власенко Ф. П., Левченко Є. В.)288
РОЗДІЛ ХІІІ.	АБСОЛЮТ В МУЗИЦІ (Легенький І. Ю.)305
РОЗДІЛ ХІХ.	КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР НАРАТИВІВ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ І ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ П. І. МУРАВСЬКОГО ТА Л. М. ВЕНЕДИКТОВА (Степурко В. І.)321
РОЗДІЛ ХХ.	СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ОБРАЗ ЦИФРОВОГО ПОКОЛІННЯ (Саракун Л.П.)331
РОЗДІЛ ХХІ.	ПОСТАДЕКВАЦІЇ СЦЕНІЧНОГО СИНТЕЗУ В ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ ХХ СТОЛІТТЯ (Ареф'єва А. Ю.)348
РОЗДІЛ ХХІІ.	СЦЕНІЧНИЙ ПРОСТІР ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ (Легенький Ю. Г.)362
РОЗДІЛ ХХІІІ.	ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЇ У ВИМІРІ ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ (Барна Н. В.)375

Наукове видання

Бровко М. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри суспільних наук Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Андрущенко Т. І. – доктор філософських наук, професор, Заслужений працівник культури України, завідувач кафедрою суспільних наук Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Андрущенко Т. В. – доктор політичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, вчений секретар Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Бабушка Л. Д. – доктор культурології, доцент, професор кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Бондарчук В. О. – доктор мистецтвознавства, професор, проректор з навчальної роботи, професор кафедри баяна та акордеона Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

Федь В. А. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Кривошея Т. О. – доктор культурології, професор, завідувач кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Герчанівська П. Е. – доктор культурології, професор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Гончарова О. М. – доктор культурології, професор, професор Науково-навчального інституту Київського національного університету культури і мистецтв

Драпогуз В.П. – кандидат філософських наук, доцент, заступник директора з наукової роботи Центру гуманітарної освіти НАН України

Скорик А.Я. – доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Виткалов С. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне

Виткалов В. кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне

Федоренко М.О. – кандидат філософських наук доцент кафедри суспільних наук Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського

Морозов А.Ю. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та політології Київського національного торговельно-економічного університету

Власенко Ф. П. – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії гуманітарних наук Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Левченко Є. В. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Легенький І. Ю. – кандидат філософських наук, асистент кафедри дизайну Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Степурко В. І. – кандидат мистецтвознавства, доцент, композитор, Заслужений діяч мистецтв України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Саракун Л.П. – кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України

Санига О. – Заслужений працівник освіти України, доцент кафедри теорії та історії культури НМАУ ім. П. І. Чайковського

Ареф'єва А. Ю. – кандидат філософських наук, докторант Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Легенький Ю. Г. – доктор філософських наук, професор кафедри дизайну і технологій Київського національного університету культури і мистецтв

Барна Н. В. – доктор філософських наук, професор, Директор інституту філології та масових комунікацій університету «Україна»